

Ishaja vsak dan razen nedelj in praznikov
Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredništvo in upravniški prostor
2897 S. Lawrence Ave.

Office of Publication
2897 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 2896

LETO—YEAR XXV.

Cena lista
je \$0.00

Entered as second-class matter January 22, 1914, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

Chicago, Ill., torek, 21. junija (June 21), 1932.

Subscription \$6.00
Yearly

STEV.—NUMBER 146

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 14, 1931.

Velebiznis razsipava denar za propagando

Urad trgovske zbornice porabi letno štiri milijone za "čuvanje" kongresa; glavnemu propagandistu plača \$75,000 na leto

Washington. — Velebiznis ne pozna varčevanja v zvezi s svojo propagando, kot to zahteva od vlade. Senator Nye iz North Dakote je te dni povedal senatu, da Ameriška trgovska zbornica porabi za vzdrževanje svojega washingtonskega urada nad štiri milijone letno, svojem glavnemu propagandistu Merle Thorpeju pa plača letno \$75,000.

Washingtonski urad trgovske zbornice se specializira na "varčevanje" kongresa in pri tem delu uposljuje stotine uslužbenecov. Pred nekaj leti je bil njen urad majhen in je bilo uposlenih v njem le pol ducata ljudi. Zadnja leta pa je zgradila marmornato palačo za dva milijona in svoje povečano oko naperila na slehernega kongresnika in senatorja in preko njih na vso deželo.

Kampanja za "balanciranje" budžeta je bila večinoma njegovo delo. Pri tem so se sekundirale jate lobistov, ki tudi "pazijo" na kongres in iščejo posebnih privilegijev.

Najbolj glasna je bila v svoji zahtevi za znižanje plač zveznim uslužbenecem in za vladno varčevanje. Pri prvem je bila uspešna in forisrala redukcijo, ki znašajo krog deset odstotkov. Krik proti vladni potratnosti, ki je sicer velika, pa je le krinka, pod katero se skriva bankrotirani kapitalizem, ki vrača krivdo za krizo na kongres in vladno potratnost.

"Ves program trgovske zbornice je najnesramnejše podvzetje, ki je bilo kdaj znano javnosti. Denar razmetava kot pijan mornar, vlado pa obsoja, ker plačuje svojim uslužbenecem življenjsko mezo," je rekel Nye.

"S stalnim breknjanjem na ušesa publike in naglašanjem gesla: "balancirajte budžet!" se odeva v plašč patriotizma, kot to dela vsak malopridnež in hipokrit," je dostavil senator Blaine iz Wisconsina.

Padeč uposlenosti v državi New York

Državna uradnica urgira izredno zasedanje legislature

New York. — (FP) — Zaposlenost v tovarnah v državi New York je padla za 6.7% v mesecu maju, se glasi poročilo državne komisarke za industrije Frances Perkins.

Mezdana izplačila v istem mesecu so se tudi znižala skoro za deset odstotkov, v zadnjih treh letih pa za 45%.

Mesec maj zaznamuje največji povprečni padeč zaposlenosti in izplačane meze, odkar je prišel državni delavski departament zbirati zadevno statistiko. Miss Perkins je izjavila, da bi morale državne in federalna vlada potrositi več denarja in v svrhu gradnje javnih del, ker so privatne industrije omejile svoje aktivnosti. Urgirala je izredno zasedanje legislature, ki naj bi dovolila dvajset milijonov dolarjev za gradnjo cest in drugih projektov, da se tako ublaži brezposelnost.

Novo carinske unije vstopajo v Evropi

Šest manjših držav, zastopanih v Lausanne, se je zedinilo za dve takli uniji. Avstro-nemški načrt oživiljen

Lausanne, Švica, 20. jun. — Prvi koraki voditeljev tukajšnje reparacijske konference za otvoritev "ekonomske unije vseh evropskih dežel" so bili storjeni včeraj, ko se je šest manjših dežel izreklo za dve carinski uniji. Belgija, Holandija in Luksemburg je ena grupa, druga pa je Švedska, Norveška in Danska. To naj bi bil začetek splošne evropske unije.

Delegatje "velike šestorice," ki vodijo konferenco in se ukvarjajo z vsemi mogočimi skemami, kako odpraviti gospodarsko krizo in oživiti mednarodno trgovino — predvsem pa, kako pridobiti Ameriko, da črta Evropi pomoč — so skušali včeraj na privatnih sestankih v Ženevi pridobiti Američane, da bi privolili v "eno končno konferenco" v Washingtonu, ki naj definitivno reši vsa vprašanja vojnih dolgov in reparacij, a niso uspeli. Ameriški poslanik Hugh Gibson, ki zdaj vodi ameriško delegacijo na razborčivni konferenci, ni obljubil ničesar. "Končna konferenca" v Washingtonu naj bi se vršila v prihodnjem decembru.

Načrti separatnih carinskih uniij, ki se imajo polagoma strniti v eno samo, bodo najbrž oživiljeni tudi slično unijo Nemčije in Avstrije, ki je bila pokopana lansko leto, ko je Francija odločno nastopila proti temu.

Pogajanja rudarjev v Illinoisu spet v zastoju

Tudi druga konferenca, ki je trajala dva tedna, je bila zaman

Chicago. — Drugo pogajanje, odkar je prenehalo rudarsko delo v Illinoisu 1. aprila, med zastopniki rudarske unije in lastniki rovojev, je bilo v soboto končano brez kakih rezultatov v Majestic hotelu. Poskus, da se konferenca na željo gubernerja obnovi v Springfieldu še ta teden, se ni obnesel.

Pogajanja so se razbila, ko so zastopniki rudarjev zavrgli predlog operatorjev, da se meza zniža za 36%; na drugi strani so operatorji zavrgli predlog rudarjev, da se uvede šesturnik na podlagi stare mezdne lestvice, ki določa \$6.10 za osem ur dela.

Iz Terre Haute, Ind., poročajo, da so lastniki premogovnikov v Indiani ponudili uniji rudarjev znižano mezo štiri dolarje za osem ur. Zastopniki rudarjev bodo to ponudbo predložili rudarjem na konvenciji unije.

Newyorški ganžež ubit

New York. — Charles Higgins, eden zadnjih večjih poglavarjev gangaškega podzemlja v Brooklynu, je bil v nedeljo ustreljen pred klubom Kolumbovih vitezev v Brooklynu. Kdo ga je ubil in zakaj, je še vedno ugibanje.

Caponov brat prijet zaradi bombe

Chicago. — V noči od sobote na nedeljo je nekdo zagnal bombo pred hišo novega župana Černya v Ciceru. Na sumu je Albert Capone, brat zaprtega gangaškega kralja. V nedeljo so ga aretirali.

Odtok zlata iz Združenih držav

New York. — Francija in nekatere druge države so potegnile 17. t. m. več kot 50 milijonov dolarjev v zlatu iz Amerike.

Konvencija tretje stranke

Sklicuje jo Liga za neodvisno politično akcijo

New York. — (FP) — Dr. John Dewey, načelnik Lige za neodvisno politično akcijo, je pozval vse organizacije, ki sodelujejo v gibanju za ustanovitve tretje stranke, naj pošljejo svoje zastopnike na konvencijo, ki se otvori 9. julija v Clevelandu, O.

"Prišel je čas, ki zahteva, da misleči ljudje prevzamejo oblast," pravi Dewey v svojem pismu. "Tretja stranka je potrebna, ker le ona more rešiti probleme, ki jih je prinesla kriza. Individualizem je bila vera starega reda, ki pa se je totalno in miserno izjalovila. Delavska stranka mora zgraditi vlado, ki bo protektirala delavske pravice in hasigurala veliki masi ameriškega ljudstva delo in zasluzek."

Na clevelandski konferenci bo prišlo vprašanje odobritve kandidatov takih neodvisnih političnih grup kot minesotaka farmer-labor stranka, socialistična stranka, neodvisna delavska stranka v W. Virginiji, Liberty party in druge politične skupine, ki so bile organizirane v Illinoisu, Massachusettsu in drugih državah, na razpravo. Združitev teh skupin in strank je cilj konference, ki jo sklicuje Liga za neodvisno politično akcijo.

Padeč zaposlenosti v Marylandu

Baltimore, Md. — Zaposlenost v tovarnah te države je v mesecu maju padla za 4.5%, mezdna izplačila pa za osem odstotkov, se glasi poročilo državnega delavskega departamenta. Poročilo bazira na podatkih, katere je departament prejel od 894 tovarn, ki uposljujejo krog stotisoč delavcev. Veliko število tovarn je v maju ustavilo obrat, druge pa obratujejo samo dva ali tri dni v tednu.

Konvencija pennsylvanških socialistov

Reading, Pa. — Dne 2.—4. julija se bo v tukajšnjem socialističnem parku vršila konvencija državne organizacije. Konvencija bo otvorjena s shodom, na katerem bodo glavni govorniki Norman Thomas, James Maurer in Clarence Senior.

Isti čas bodo zborovali v Readingu tudi člani mladinske socialistične lige.

Nov potres v Mehiki

Mexico City, 20. jun. — Močni potresni sunki v soboto in nedeljo so prizadeli kraje na obeh straneh gorovja Sierra Madre, okrog 600 milj širok pas, in materialna škoda je ogromna. Kolikor je doslej znano, so tri osebe ubite. Najbolj so prizadete države Sinaloa, Jalisco, Nayarit, Colima, Michuacan in Guerrero. Ljudstvo je zbežalo iz hiš in stanuje na odprtem polju.

Vozniki sprejeli redukcije

San Francisco, Cal. — Vozniki, ki so uposleni pri prevajanju gradbenega materiala, so sprejeli redukcijo 50 centov na dan. Nova pogodba bo v veljavi do 1. julija 1933.

DELAVSTVO REVOLTIRA PROTI STRADANJU

Centralna unija zahteva takojšnje pomoč; ako je ne dobi, si bo delavstvo živč samo potiskalo

Knoxville, Tenn. — (FP) — Centralna unija tega mesta zahteva od mestnih in okrajnih oblasti takojšnjo oskrbo za brezposelne. Ako slednji ne dobe živčja, bo centralna unija "vzela situacijo v svoje roke in podvzela drastične korake za nasičevanje ljudi. Mi ne bomo prosili, ampak zahtevali pomoč od tistih, ki so jo zmorni dati," pravi unija v izjavi.

Odobrila je tudi program akcije, katerega je priporočal legislativni odtok in ga posneje na masnem shodu odobrili tudi občani. Glavne zahteve poleg nasičevanja lačnih so:

- 1.) Prenehanje z zaseganjem domov, ako lastnik vsled brezposelnosti ne more plačevati obrokov ali davkov.
- 2.) Ustavitev evikeij brezposelnih.
- 3.) Znižanje obresti na posojila, ki jih vlada dobi pri bankirjih.
- 4.) Kampanja za zbiranje prispevkov za nasičevanje lačnih, predvsem za nabavo sveže-ga mleka za otroke.

Predsednik državne delavske federacije Paul Aymon pravi, da so podjetniki v Chattanooga zakrivilji 90% revščine, ker so forsrjali dolg delovnik in znižali plače. "Odraščani ljudje ne bodo cepali na cestah vsled lakote, ampak otroci stopnjema stradajo na smrt vsled pomanjkanja mleka," je rekel na javnem shodu.

V Knoxvilleu je bila odtegnjena miločina 1500 samskim oseb in poročenim brez otrok kot posledica zahteve, da nategnejo vsoto \$7000 do 4. julija.

Pred skrahiranjem miločine so družine prejemale krog šest dolarjev na mesec v potrebščinah; delavci pa so morali to odslužiti z delom po en dan ali dva na teden.

"Ako ne moremo prehraniti ljudi 'dalj kot dva tedna, tedaj je boljše, da jih pustimo umreti in ne podaljševati njih agonije," je bilo mnenje nekega koncilmana na seji mestnega sveta.

Pinaka fašistična vestja potlačena

Helsingfors, 20. jun. — Revolta fašističnih kmetov v Mantasli je bila včeraj hitro potlačena. Dva voditelja sta bila aretirana. Danes je spet vse mirno na Finskem.

Vozniki sprejeli redukcije

San Francisco, Cal. — Vozniki, ki so uposleni pri prevajanju gradbenega materiala, so sprejeli redukcijo 50 centov na dan. Nova pogodba bo v veljavi do 1. julija 1933.

Chicago s klobukom v roki

Prosi finančno korporacijo 81 milijonov dolarjev posojila

Chicago. — Deputacija čikaške mestne uprave z županom Cermakom na čelu se je včeraj odpeljala v Washington, da predloži rekonstrukcijski finančni korporaciji zvezne vlade prošnjo za posojilo. Posojila te Hooverove korporacije so predvsem namenjena bankam in železniškim ter zavarovalnim družbam. Čikaška mestna uprava je menda prva, ki prosi za posojilo.

Prošnja deputacije je deloma zelo obupna. Chicago potrebuje predvsem kakih \$35,000,000 za nasičevanje lačnih delavcev, ki so brez dela; dalje potrebuje približno \$37,000,000 za zaostale plače svojim nameščencem, predvsem 14,000 učiteljem in učiteljicam javnih šol; končno je mesto zapadlo s obrestmi in glavnici rasilnih bondov v skupni vsoti \$10,000,000. Skratka, čikaško mesto nujno potrebuje \$81,500,000 posojila.

Deputacija šteje 36 ml. Župan Cermak je dejal, da denarja za nasičevanje brezposelnih, kolikor so ga dobili za nadaljnje državne zadolžnice, je še za mesec julij, nakar bo blagajna spet prazna. Mesto ima pod svojo direktno oskrbo od 120,000 do 130,000 družin brezposelnih delavcev, oslroma okrog 750,000 oseb. Take javne oskrbe revežev mesto še ni imelo v svoji zgodovini.

V senatu se kavaže zaradi pomoči

La Follette obnovil svoje zahtevo izdaja federalnih bondov za pet milijard

Washington, D. C. — V ponedeljek so senatorji progresivnega bloka zadeli novo ofensivno za federalno pomoč brezposelnim delavcem. Senator La Follette je ponovno predložil svoj načrt za federalno izdajo bondov v vsoti \$5,500,000,000 za javna dela; s tem načrtom naj bi se nadomestil predlog senatorja Wagnerja za dve milijardi dolarjev.

La Follettu so obljubili razni liberalni senatorji, med temi tudi Norris iz Nebrasko, da ga bodo podpirali. Reakcionarji, pristaši administracije, ki so doslej nasprotovali vsaki formi federalne pomoči za brezposelne, so zdaj voljni podpreti Wagnerjev načrt, ker je manjši.

Pristaši Hooverove administracije so v strahu, da La Follette zdaj prodre s svojim načrtom, pa skušajo zmešati štrono progresivcem z mnogimi kompromisi. Bančni odtok niže zbornice je bil čez nedeljo povabljen v Belo hišo na konferenco. Kakor poročajo, je zdaj Hoover pripravljen dovoliti 300 milijonov dolarjev direktne pomoči iz sklada rekonstrukcijske finančne korporacije za one sekeje dežele, kjer ni več lokalnih fondov za podpiranje brezposelnih.

VELIKA BANČNA FIRMA BO LIKVIDIRALA

Likvidacija je posledica poloma Kreugerjevih podjetij

Boston, Mass. — (PF) — Lee, Higgins & Co., ogromen finančni sindikat, ki ima tesne stike s J. P. Morgan & Co., bo likvidiral. Firma ima devetnajst podružnic v raznih ameriških mestih.

Ta firma je reprezentirala Ivan Kreugerjeve interese v Združenih državah. Po samomoru kralja vžigalje je utrpela velike izgube radi padeča vrednostnih papirjev in to je vzrok, da je uradno naznanila likvidacijo. Lee, Higgins & Co. je prodala ameriškim investitorjem za več kot sto milijonov dolarjev vrednostnih papirjev Kreugerjevih podjetij, ki nimajo sedaj nikake vrednosti.

Eden partnerjev Lee, Higgins & Co. je bil prva oseba v Združenih državah, ki je bila obveščena o Kreugerjevem samomoru v Parizu. Zadržal je vest o samomoru več kot osem ur, medtem ko so bile borze v raznih delih sveta zaposlene s prodajanjem delnic Kreugerjevih podjetij.

Nemirje v Ohioju

Davila je potlačil upor vojaških letalcev

Santiago, Čile, 20. jun. — Carlos Davila, ki spet načeljuje vladajoči socialistični junti, je sinoči izjavil, da vse oborožene sile čilejske republike podpirajo njegovo vlado. Vstaja enega oddelka vojaških letalcev v priložni polkovniku Marmadaku Grovu je bila strta in bojna ladja, na kateri je Grov ujetnik, nadaljuje svojo pot na kasemski otok Juan Fernandez neovirano.

Davila je izjavil: "Z nami so vse oborožene sile republike, ki so se obvisale, da bodo stale na straži, dokler ne rešimo najnujnejših ekonomskih problemov. Znami je tudi delovno ljudstvo dežele. To zadostuje, da mora svet imeti zaupanje v novo vlado."

Pojtski konzul revidiral svoje stališče

New York. — Tukajšnji poljski konzul, ki je nedavno izjavil, da v smislu pogodbe iz leta 1921 zvezne oblasti ne morejo deportirati Edith Berkmanove, radikalne voditeljice tekstilnih delavcev, na Poljsko, se je premislil in bo odobril akcijo imigracijskih oblasti, ako se odločijo za deportacijo Berkmanove na Poljsko. Tako je izjavil na pram komiteju prijateljev voditeljice, ki ga je obiskal.

Na vprašanje, zakaj je nenadno spremenil svoje stališče, konzul ni dal odgovora.

Heflin je zdaj za Smitha!

Wilkesbarre, Pa. — Tom Heflin, bivši senator iz Alabame, kuklukaš in velik nasprotnik katoliške cerkve, ki je pri zadnjih predsedniških volitvah leta 1928 odprto agitiral za Hoovera, ker je bil demokratični kandidat katoličan, je zdaj izjavil, da letos bo podpiral demokratskega kandidata, pa naj bo kdor hoče, čeprav je Al Smith. Heflin pravi, da je Hoover osebno odgovoren za depresijo in vse demokratske sile se morajo združiti, da ga v jeseni porazi.

Mooneyjeva obramba odpoklicala zastopnika

Chicago. — Mooneyjev obrambni odbor naznanja, da je preklical poverilnico D. C. Webba, ki je bil njegov zastopnik. Vzrok temu je, ker je nabral denar sam spravlil in ni poravnal niti dolgov za Mooneyjeve brošure.

S konvencije H. B. Z.

Glasiilo ostane po starem. Nedeljaki piknik v Des Plainesu

Gary, Ind., 18. jun. — Pri nadaljevanju razprave o Zajedničaru, glasiilo zajednice, je bilo naposled zaključeno, da glasiilo ostane tednik kot je danes s dodatkom, da sanaprej ishaja na dvanajstih straneh in sprejema tudi oglase.

Komunistični predlog, da se spreminja glasiilo v mesečnik, je dobil 71 glasov, proti pa je bilo 171 glasov. S tem je bila dolga in nesmiselna debata, ki je vzela skoro en dan časa, končana.

Predlog, da glasiilo ishaja dnevno za časa bodoče konvencije, je propadel. Kot rečeno, sme Zajedničar sprejemati tudi oglase, toda ne političnih.

Bila je druga dolga razprava, koliko urednikov sme imeti glasiilo. Zdal sta dva. Neki delegat je predlagal, da je samo eden (za 12 strani lista). Urednik Petrak in drugi in gl. odbora so za ta predlog silno ostervali levo krilo, kako prinaša fantastične in nemogoče predloge, samo da se ubija čas na konvenciji in zavlačuje delo. Pri glasovanju je bilo a 130 glasov proti 101 odločeno, da ima glasiilo tudi nadalje dva urednika.

Vprašanje dnevnic za gl. odbornike izven sedišča zajednice je tudi sprožilo dolgo debato. Komunisti so spet predlagali, da gl. odborniki ne smejo imeti dnevnih dnevnic. Sprejeto je bilo, da dobe pol dnevnice. Politnice a plačo stalno nameščanih gl. odbornikov se znižajo od dveh na en teden. — Posvetalec.

Des Plaines, Ill. — V nedeljo, 18. junija, se je delegacija HBZ udeležila piknika, ki so ga čikaška in okoliška društva zajednice priredila na prostorih sirotišnice HBZ pri Des Plainesu. Zajednica ima tam 50 akrov zemlje, več poslopij in šolo za osirotele otroke. Kraj je zelo lep. Na prostoru je tudi večja farma. Udeležba hrvaškega ljudstva je bila ogromna; prišli so tudi iz Milwaukeeja. Navzočih je bilo tudi nekaj Slovencev, med temi tudi Vider, gl. tajnik SNPJ, Charles Pogorelec, Fr. Zalta in urednik Prosvete.

Na provizoričnem odru v seneci dreves je nastopila dolga vrsta govornikov in otroci in sirotičnice s koncertnimi točkami. V zavodu imajo zdaj 120 dečkov in deklic. Sirotišnico vodi vzorno George Kutuzovič.

Francoske posojilo Mandžuriji

Francoski bankirji ponudili \$65,000,000 japonskim imperialistom

Chicago. — "Pomirjevalni" politiki japonskih imperialistov v Mandžuriji se pridružijo tudi francoski bankirji, ki so Manchoukou (Mandžuriji) pripravljeno posoditi 65 milijonov dolarjev, kot se glasi vest iz finančnih krogov. Za posojilo posreduje zastopnik francoskih bankirjev M. Massenet, ki se še dalj časa nahaja v Tokiju.

Posojilo se ne tiče le francoskih bankirjev, ampak tudi francoskih delavcev, ki bodo poklicani v "boj za domovino" in "obrambo francoskih interesov" v slučaju, da Kitajci v Mandžuriji, ki so 90% proti novemu režimu, izvedejo uspešno revolucijo proti mednarodnim imperialistom.

Španija zaplenila Alfonsovo bogastvo

Madrid, 20. jun. — Privatno premoženje bivšega španskega kralja Alfonza je bilo danes zaplenjeno. Premoženje se čeni na okrog 20 milijonov peset (tri milijone dolarjev) in obstoji iz gotovine in vrednostnih papirjev.

Skupina ameriških županov, ki so potegnili Belo hišo in urgirali predsednika, naj pomaga brezposelnim delavcem s izdajanjem bondov za pet milijard dolarjev za javna dela. Prva dva na levici sta: zgoraj socialistični župan Hoan v Milwaukeeju, Wis., in spodaj farmersko-delavski župan Anderson v Minneapolisu.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

ORGAN OF THE SLOVENE NATIONAL SOCIETY

Published by the Slovene National Society

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and other cities \$3.00 per year, foreign countries \$5.00 per year.

Advertising rates on agreement—Manuscripts will not be returned.

Member of the Federated Press

Glasovi iz naselbin

(Dopisovalci in poročevalci iz različnih krajev, ki jim Prosveta pošilja dnevno v koloni "Glasovi iz naselbin," naj vsakej podpisajo svoje polno ime in navedejo kraj, kar naj stoji, da jamčimo za avtorstvo. Poročila in dopisi ne bodo objavljeni, če niso podpisani; dopisi morajo biti v dvojnem listu. Na anonimna pisma in dopise se ne bomo odzivali.)

Par beležek
West Allis, Wis. — V zadnjih par letih so dopisi v splošnem polni skrbi za bodočnost, in seveda tudi ostro kritiziranje današnjega krivičnega sistema, kateri je kriv razmer, v katerih se nahajamo. Dasi ravno se tudi dogajajo posamezni dogodki po naselbinah, za katere se nima več tiste ambicije o njih poročati. Ker se dogaja oziroma odigravajo važni zgodovinski dogodki, kateri bodo gotovo ostali zapisani v zgodovini slovenskega, zato tudi tisto družabno življenje, kakor na priliko pridobivanje novih članov, graditev domov, prirejanje veselice itd. je v splošnem prizadeto.

Naj pa omenim dogodek v tej konsternaciji, ki je precej prijetno diral družino John Terakana; ob času poroke njegove hčerke je spoznal, da ima dosti prijateljev, da ni mogel najti primernih besed, da bi se vsem zahvalil za njih naklonenost. Ker so pri družini Terakan od prvega do zadnjega vsi člani S. N. P. J., jim želimo vse najboljše.

Zadnje nedeljo sta v Central parku na So. 70. in W. National av. govorila naš župan dr. Baxter in reverend C. B. Fockler iz Milwaukee. Oba sta povdarjala potrebo: solidarnosti delavskih slojev, posebno za časa prihodnjih volitev.

Pri nas v Wisconsinu izgleda, da bodo poštteni veraki viditelji spoznali, da edino pošten program ima socialistična stranka, in v tem smislu delovali pri prihodnjih volitvah. Reverend Fockler se je izrazil, da preobrat mora priti, čeravno tak kot v Rusiji. Ti govori se bodo nadaljevali skozi to poletje vsako nedeljo ob 7.40 zvečer, kakor sta izrazil govornika, oziroma predstavitelja, ako bo le mogoče.

Realizacija za Slovenski avditorij je izpadla. Primeri: Torej bomo morali še nekaj časa čakati, predno bomo gradili dom. Na zadnji seji omenjene organizacije je bilo sklenjeno, da se opusti par sedaj v poletni vrčini. Toliko na znanje. **Beležnik.**

iz mojih zapiskov

Milwaukee, Wis.—Nekaj statistike. Department of Labor v Washingtonu poroča v svojem "Weekly Bulletin of Department of Research," da se izda v 128 mestih s nad 50.000 prebivalci vsaki dan po en milijon dolarjev za vzdrževanje brezposelnih. Nadalje: "Javne dobrodelne ustanove so izdale meseca februarja skupno \$25,277,952 za podporo brezposelnim družinam in otroci." Te številke torej ne vključujejo tisoč mest in vasi s manj ko 50.000 prebivalci.

V poročilu se navaja nadalje, da se je v prvem četrtletju leta 1929 potrošilo v krajih, ki vključujejo 57 odstotkov prebivalstva, 22,838,144 dol. za podporo brezposelnih in da se je to število dvignilo v prvem četrtletju lanskega leta v tistih krajih za 230 odstotkov, da se je torej izdalo za take podpore v treh mesecih 73,787,300 dol. Poročilo torej ne vključuje vseh krajev Združenih držav in je nepopolno, vendar pa pove toliko, da se je samo v mestih s nad 50,000 prebivalcev potrošilo za javno dobrodelnost lansko leto ogromno v višini 295,029,200 dolarjev.

Tako vladno poročilo. Da pa bo "velikost" javne ameriške dobrodelnosti pokazana v pravi luči, naj bo navedeno še sledeče:

V Nemčiji, kjer ima v socialdemokratski in v njenih strokovnih organizacijah organizirano delavstvo veliko moč, se je izdalo lansko leto \$767,857,140 (ali 2,973,000,000 mark) za podporo brezposelnih. Toda pri tem moramo še upoštevati, da je imela Nemčija tisti čas štiri in pol milijona brezposelnih, medtem ko je njih število v Ameriki značilo že takrat šest milijonov.

Toda upoštevati pač moramo, da je Amerika dežela "robustnega individualizma," medtem ko je Nemčija dežela rdečega

socializma in če hočete, boljše vama. Toda v Nemčiji značajo davki na milijonska premoženja 85 odstotkov, v Ameriki pa velja geslo "don't soak the rich," kar pomeni v drugih besedah: "nategnite pas in bodite patriotični vi vsi, ki stradate."

Ko bi bil naš Cene na konvenciji republikanske stranke v Chicagu, bi se še le naučil, kaj je lajanje v luno.

Casopis Montreal Gazette poroča: Vladne posredovalnice za delo pošiljajo zadnje tedne povprečno po 300 brezposelnih delavcev na farme, kjer se jim plača po 5 dolarjev na mesec. Imenitna rešitev vprašanja brezposelnosti — toda v Z. D. nimajo brezposelnosti niti take prilike . . .

Dobra posledica krize: Gradnji imajo dovolj časa za raznašanje računov in tudi ljudi najdejo doma.

Po mnenju suhačev so najslabši tisti ljudje, kateri hočejo vzeti butlerjanje prilike za financiranje zločinstva.

Amerika ni več na prvem mestu — Švedska ima svojojo Kreugerja.

Amerikanizem: Norčevati se iz naseljenca, ki kupi voz ulčne železnice ali pa brokinski most in slavi bankirje, ki so kupovali Kreugerjeve delnice.

V Milwaukee: Od vsega našega ponosa nam je ostal samo še regrat.

Med drugim bo prihodnja konvencija naše JPZS odločevala tudi glede solventnosti — v zgornjih nadstropjih.

Nekateri ljudje bi bili radi veliki voditelji, oziroma ameriško "big shots," toda njih delovanje za dosego tega se ravna vedno po kakovosti njih pristašev.—Spartak.

Smart delavskega prijatelja

Roundup, Mont. — Delavske razmere tukaj so prav slabe. Dela se komaj 2—3 dni na mesec. Na 30. junija poteče tukaj v Montani pogodba med premogarji in operatorji rogov. Vse izgleda, da pride do stavke, ker slednji hočejo, da se premogarjem zniža plača za 25%. Ne vem kako si bodo premogarji delali življenje.

Leta 1931 je premogorov št. 3 obratoval 78 dni. Sporočati imam tudi žalostno vest, da je delavstvo izgubilo dobrega boritelja za delavske pravice.

Dne 12. junija je namreč preminul v tukajšnji bolnišnici okrajni pravdnik za Musselshell, Charles F. Huppy. Pokojni je bil vedno na strani delavcev. Večkrat je nam na shodnih povdarjal, da dokler bo on v tem uradu, da nam se ni treba nič bati, ker on je z nami, delavci. Da je bil pokojni priljubljen, so pričali mnogi venci od prijateljev. Posebno so pa pričali mnogi venci od organiziranega delavstva.

Pogrebni ceremoniji ni bilo; tako je bila pokojnikova želja. Pač pa so pokojnika pripeljali v eno večjih tukajšnjih dvoran, katera je bila natlačeno polna

členstva, veliko jih je pa moralo odzunaj ostati, da se zadajše poslove od pokojnika. V dvorani sta dva delavska sodruža v daljšem govoru povedala delu pokojnika. Truplo pokojnika je bilo 16. junija poslano v Spokane, Wash., kjer bo spepeljeno.

Blag spomin delavskemu prijatelju!

Volitve, konvencija in 9. zbor
West Allis, Wis. — Volitve, konvencija in zbor so za nami. O mestnih volitvah pri nas je bilo malo poročano. Boj je bil hud, toda časa je primanjkovalo za poročila. Socialistična konvencija nam Slovencec ni delala skrbi, bolj pa smo se zanimali za 9. redni zbor JSZ, kateri je v lepem redu potekel. Delegatje in zastopniki poročajo z dopisnicami, da so srečno in zadovoljno dospeli na svoje domove, mi-ta v Milwaukeeju in West Allisu pa smo tudi veselji, ker se je v tako slabih delavskih razmerah vse tako dobro in v lepem redu izvršilo.

Moj namen je predvsem bolj natančno opisati potek preteklih naših občinskih volitev. To pšvam našim nasprotnikom v svarilo in našim simpatičarjem v poduk. Napredni element imenovanih naselbin je veliko trpel valedi nesporazuma in nesouporazuma. In tudi ambicije in koristolovstva posameznikov so igrala veliko vlogo. Dopisi iz naše naselbine ne delajo nobene časti, ker ne odgovarjajo resnici. Citati smo, da je depresija povzročila, da smo socialisti zmagali na West Allisu pri občinskih volitvah. Če je temu tako, čemu niso po drugih večjih mestih in z večjo depresijo izvolili socialističnih mestnih uprav? Trditve, da je Prosvetna matiča in društvo pripomoglo do izvolitve, se mi zdi nastavljena past, da bi se zopet pričel prepri in polemika po časopisju, katerega je bilo preteklo leto več ko dovolj, in ne želim, da se zopet povrne.

Kar se tiče Prosvetne matice, se še dobro spominjam vpraševanja pri neki seji, če ni to nekaj zahrbtni socializem . . .

Kaj se pa tiče društva, pa tudi nam ni dalo nobenega člana in nobenega dolarja v kampanjski fond, pač pa se lahko potrkajo na prsi sosednja milwaukee društva. Med imenovanimi so nekatera, ki ne spadajo k Prosvetni matici, vseeno pa so toliko zavedna, da so darovala iz svojih blagajn deset do trideset dolarjev. Takim društvom se bolj spodobi, da se jim izkaže čast in da priznanje v javnosti. Torej, da bi druga društva posnemala westalliska društva, se mi vidi nekakšno izvajanje. Bolj priporočljivo bi bilo, da westalliska društva posnemajo druga bratska društva v bodočih enakih slučajih. Pisec onih dopisov je bil zelo slabo poučen. Edino klub št. 180 — kar se tiče organizacij — pride tu v poštev; dal je svoje člane na razpolago, pomagal je finančno kolikor je bilo v njegovi moči. Torej on pride prvi v poštev, nikakor pa ne kakšno društvo. Mi imamo dobro zaznamovana imena posameznih društvenih članov, ki so nam nasprotovali in financirali s težkimi 'stotaki njih propagando, ne meneč se za svarilo. Ker se ne moremo postaviti nasproti njim odprto, smo jih zalezovali bolj od zadaj. Torej učili od hiše do hiše, korak za korakom, medtem ko so posamezni člani (bratje, prosti) kričali nad nami, da smo socialisti beraci, da petljamo niklje in dajme, da smo greenarji in z raznimi nespodobnimi imeni, katerih ne morem tu navesti.

Neki član nam je celo grozil z zaporom, toda vzroka ni navedel in dobro je bilo zanj, da ni poskusil svoje groznje izvršiti, ker on se je igral z zelo nevarnim predmetom, ne da bi se zavedal s kom ima opraviti. Mi smo imeli aparat na čelu s County šerifom—pripravljen za vsak slučaj. Žalostno, toda resnično: bili so člani društva, o katerem pisec piše koliko je pripomoglo in da naj ga druga društva posnemajo.

Da je poleg soc. kluba igralo precejšnjo vlogo naše žensvo v zadnjih volilnih borbi, mi gre priznanje. Apeliramo nanje: le tako naprej! Sad našega uspeha se že kaže in uspeh nove mestne uprave je viden, o katerem poročam pozneje. Čeravno je novi mestni odbor prišel k skoru prazni mestni blagajni in ogromnemu dolgu, poskušaj pa rešiti kolikor se sploh rešiti da.

Citali smo tudi, da je ogromna večina Slovencev volila socialistične kandidate, kar zopet ne drži. Kjer so Slovenci najbolj kompaktno naseljeni, je prejel soc. kandidat v prvem 273 — v drugem 427. Nasprotnik v prvem 128 — v drugem 319. Tako kaže tabela lista "West Allis Star" z dne 7. aprila 1932. Skupnih glasov je bilo za soc. kandidate 6879, za nasprotnike pa 4942.

Toda to ni važno vprašanje danes. Bolj važno vprašanje je kako poravnati napake, katere so napravili naši nesvedeni nasprotniki, da se zadržijo rane, katere so bile naši stranki prizadane začasa volitev in kako priti do sporazuma, da nastopimo skupaj pri prihodnjih volitvah. Res je, da nismo razpolagali z razkošno vsoto denarja, toda seznanili smo volilce dovolj potom naše literature — Prosvete, Proletarca, Milwaukee Leaderja, raznih letakov in velikih na raznih vidnih prostorih pribitih na platno napisanih napisov, katere so nam naši gentilemanski nasprotniki vse do zadnjega potrgali (samo eden nas je stal \$10). Prepozno je bilo, da bi druge nalepili in tudi sredstev je primanjkovalo. Žalostno smo se spogledovali, ko smo prišli na tajni sestanki. Smilili so se mi do srca moji zvesti in marljivi ter taktični tovarishi, toda naš sedanji župan nas je potolažil, rekoč: "Sodrug, vidim, da ste pripravljene na smeševanje. V tem oziru ne sme iti zob za zob. Pustite napis nasprotnikov, ne mažite si rok, da bi šli nasprotne napis pokvariti. S takim dejanjem ne bi bilo aspeha."

Mi imamo dobro zaznamovane nasprotnike in dobrotnike. Žal, da je v seznamu samo eden sin slovenske matere, ki je prispeval \$5, to je poleg soc. kluba. Torej se ne moremo zadržati trkati na prsa, kaj in koliko smo storili.

Da naši nasprotniki danes že milo obžalujejo svojo baharijo in napake, je javna tajnost; da bi napake priznali in jih poravnali, pa nimajo še poguma. Naše geslo je: naprej do cilja in popolne osvoboditve mestnih in drugih uradov! Vam pa priporočam, vsemite v roke pravi socialistične stranke, ki vam jasno povedo kaj in kako storiti, da človek lahko postane vreden član poštene človeške družbe. Prej ali slej bo treba pristopiti v naše delavske vrste, toda naj nobeden ne misli, da se bo utihotalpil v stranko, da bi potem delal razdor.

Dovolj je bilo prepira v preteklosti. Proč z izvajnji in prazno polemiko! Na delo vsi skupaj, da pridemo še enkrat do zaželjenega cilja in končne zmage! Led je prebit in s tem dokazano, da mislimo resno.

Joe Radej.

Članicam društva št. 119!

Waukegan, Ill. — Opozorjam članice društva št. 119 SNPJ, da se v večjem številu udeležite seje dne 22. junija v navadnih prostorih. Na tej seji bom razdelila še ostale glasovnice članicam, ki jih dozdaj še niso prejele.

Obenem pa prosim članice, da mi pravočasno plačate assessment za mesec junij, tako da bom pravočasno poslala na gl. urad. Vedite pa tudi, da imam tudi jaz zelo velike poteškoče z assessmentom, zato bodite točne. Frances Zakovšek, tajnica.

Zakoni brez otrok

Skoro vse dežele na svetu, kjer živi kavkaško ali belo pleme, kažejo v zadnjih letih tendenco padanja prebivalstva. Medtem ko je 19. stoletje prineslo ogromen porast belega plemena — Evropa in Amerika sta naravnost tekmovali v množitvi ljudi — postaja zdaj vedno bolj očitno, da Evropa in Amerika številčno vedno bolj propadata. Kaj to pomeni, si lahko razložimo iz dejstva, da se je žiteljstvo Evrope v zadnjem stoletju skoro potrojilo. To je dokaz, da se je naš kontinent kulturno in gospodarsko mogočno razvijal, in da je bilo na njem dovolj prostora in kruha za nove milijonske množice. Obenem z naraščanjem prebivalstva se je dvignil tudi življenjski nivo splošnosti. To se je čutilo posebno v zapadnih evropskih državah in v severni Ameriki. Navzlic socialnemu neizenačenju družabnih plasti so se življenjske razmere izboljšale. Ljudje so bili bolj vesele in niso trpeli pomanjkanja.

V 20. stoletju so se stvari obrnile. Svetovna vojna je močno razvalila temelje dotedanjega življenja. Prestikave, ki so jih o tem uvedle in dovršile razne komisije, so pokazale, da se je ustavilo pomnoževanje ljudi poglavito zaradi sedanje prakse zakonskega življenja v Angliji, Franciji, Nemčiji in Ameriki. V teh štirih deželah je namreč danes nad 13 milijonov zakonov brez otrok.

Ta ogromna številka je sama na sebi suha, govori pa za debele knjige. Konec koncev pomeni, da gre z belim plemenom rapidno navzdol, da je kavkaško pleme že doseglo svoj višek in bo zdaj začela upadati njegova sila. Z drugimi besedami: prihaja izumiranje.

Anglija kaže v pogledu nazadovanja porodov številke, ki vzbujajo v človeku strah. L. 1911 so našli na Angliškem 11 odstotkov zakonov brez potomstva. Deset let pozneje se je odstotek zvišal na 32 odstotkov, danes znaša že 38 odstotkov. V Nemčiji je zakonov brez otrok nad štiri milijone. In ta dežela je pred svetovno vojno bila vzor rodovitnosti, plodovitosti in napredka! V primeri s predvojno dobo so nazadovani porodi v Nemčiji za 33 odstotkov. Danes so v Nemčiji mesta, ki dajejo povod, da govorimo že o seliščih brez naraščanja. V Berlinu prevladujejo zakoni brez otrok s strahotno številko 64 odstotkov.

O Franciji se je že pred vojno govorilo, da ne more izenačiti nastalih vrzeli zaradi smrtnih primerov s porodi. Vendar se je položaj v tej deželi po vojni obrnil na bolje. Seveda ne smemo pozabiti, kako Francija si pomaga s priseljenci. Sprejela je milijone tujcev, ki so se naturalizirali in iz stotisocev industrijskih delavcev, ki jih ji dajejo dežele, krije svoje rezerve v prebivalstvu. Kar se tiče posebej Francosov, je značilno dejstvo, da so severni departamenti Francije rodovitnejši od južnih. Baš v teh predelih se naseljujejo inozemski delavci, ki dajejo Franciji svoj kri v zameno za njen kruh. Iz teh razlogov ima danes Francija samo 200,000 zakonov brez otrok več kakot pred vojno.

Površni opazovalec bi mislil, da se bo nazadovanje porodov pokazalo samo v deželah, ki so najmočnejše prizadele po svetovni vojni. Pa ni tako. Dejstva govore drugače. Tudi v Združenih državah Amerike, kjer je doma zlato in bogastvo, so se močno skrečili porodi in zakonov brez otrok je danes šestkrat več kakot pred 50 leti. V dobi največjega ameriškega napredka je ameriško prebivalstvo stalno nazadovalo. Da ni padlo pod normalo, se ima zahvaliti samo priseljencem. Odkar pa se je zaprla vrata emigraciji, se tudi v Ameriki opazja številčno nazadovanje prebivalstva. In če bo sedanja kronična kriza trajala še nekaj časa, bo tudi v pogledu prebivalstva Amerika pokazala čisto druge številke kakor dolej.

Med evropskimi deželami ima višek v pogledu prebivalstva samo Rusija. Ampak Rusija je, kakor vsi vemo tudi azijska država. In tako pridemo do zaključka, da bo Azija polagoma počila Evropo. Belo pleme evropske in ameriške celine bo — če pojde tako naprej — utonilo v žoltem morju.

Pametni izreki

Tat je rekel umetniku na klavirju: "Da, mi smo mi, ki imamo dolge prste."
Mi nosimo ure na verižicah, čas pa vseno teče. Iz tega se vidi, da so verige odveč.
Vojske ni nikdar konec, samo mir se včasih znova začne.
Ko so delavci hodili še v šolo, niso nikdar zahtevali osemurnika.
Papir je brez dvoma iznajdba ljudstva, ker je tako potrpečljiv.
V vsaki pisarni sede sotrudniki in so-lenuhi. "No, sedaj sem pa bogat," je rekel revež, ko je dobil protin.
"Kdaj naj se človek oženi" — "Pozneje!"
Tudi danes se vidimo na ulicah 14-ali 15-letne deklice in fantje, ki so si še ohranili svojo mladost.
Ura gre — zastavni listek pa ostane.
Če roka roko umiva, ostaneta navadno obe umazani.
Povej mi, kaj kadiš, in jaz ti povem, kaj potrebuješ.
(Nadaljevanje iz 1. kolone.)
lahko odprejo vrata industrijske in socialne demokracije. Socialna demokracija pomeni človeške družbe brez razredov in kast, industrijska demokracija pa znači, da ljudstvo posejda in upravlja industrije za svoje koristi in delavec voli upravo.
Politična demokracija je le sredstvo za dosego nekaj boljšega.

Letalka Amelia Earhart Putnam v Londonu po zmaganem letu čez morje.

Doživljaji ob Gangesu

Indske železnice so udobne. Oddelki v vagonih so kot saloni in za štiri ljudi je tamkaj toliko prostora kot v Evropi za dvajset. Okna so motna — zaradi sonca — in v vsakem vagonu je elegantno opremljena prha. Služabniške posle opravlja Indec s turbanom in v dolgi beli obleki. Vse je vzorno, samo postelje ni v teh vagonih. Potniki jih običajno prinašajo s seboj; trgovci, uradniki in ljudje, ki mnogo potujejo, so tega že vajeni. Ker je treba tamkaj včasih ostati dva, tri ali tudi štiri dni v vlaku, si vsakdo uredi v svojem oddelku udobno ležišče.

Človek na taki trdi slamnjaci ne zaspi prav lahko. Postajo za postajo poslušajo dečka, ki se razgovarja s tovarišcem sosednega vagona in straži, da ne bi kdo zlezal skozi napol zaprto okno in pokradel prtljage. Saj Evropec že tako ne bi mogel skopzi ono ozko odprtino; toda za sloke je v spretni Indce je baje dovolj velika.

Vlak gre svojo pot kot povsod drugod. Naenkrat zavoji na dolg most, pod njim teče močna reka rumenozelene barve. Sveti Ganges! (Svet za Indce, za Evropeca velika reka kot vsaka druga...)

Na najširšem mestu, ob širokem zalivu leži Benares, kulturno središče Indije. (Mesto šteje okoli 200.000 prebivalcev in ima "samo" 1450 templjev in 570 džamij.) Zgodovina tega mesta je stara kot zgodovina človeštva. Šestnajst stoletij je mesto v posesti brahmanov (najvišjih indskih duhovnikov), o prejšnjih prebivalcih pa so ostali samo legendarni sledovi.

Najbolj gorečo želja vsakega Indca je, da bi mogel umreti v Benaresu in bi ga tamkaj sežgali, njegov pepel pa stršeli v sveto reko. Na tisoče jih seže letno v tem krematoriju budhizma. Princi in bogataši imajo v Benaresu svoje vile, da bi umrli v njih. Dokler so zdravi, žive v bolj prijetnih krajih, umreti pa pridejo tjakaj. Njihovi potrebi so velike svečanosti in grmade, na katerih sežejo njihova trupla, so zgrajene iz najdragocenejših vrst lesa.

Ulice v Benaresu so nenavadno žive. Indci vseh ver in razredov, tujci in predvsem duhovniki; vsa ta množica se preliva od jutra do večera po ulicah. Največji naval je ob praznikih, ki jih Indci slavijo zelo mnogo. Le s težavo se tujec prerine do širokega kamenitega stopnišča, ki vodi na breg Gangesa. Tamkaj je Indija verakega fanatizma, ona Indija, ki je nihče ne more razumeti iz knjig; to je nepolitična Indija, ki zatopljena v molitve ne ve za svet in je vsaj za tisti dan pozabila na vsakdanje dogodke. Nihče se ne briga za hrušč in trušč okoli sebe ali za množico. Kot bi bili slepi in gluhi! Sem in tja sežejo s prgiščem po kalno zeleno vodo in pijejo. Vsi so praznično oblečeni; odeli so se v živa oblacila in diamanti ter dragulji, ki jih nosi v ušesih ali nosu, se bleščijo v solnce kot površina Gangesa.

Med množico se gibljejo najrazličnejši tipi. Duhovniki tujih sekt s čudnimi risbami po telesu in krinkami na obrazu, nekateri sestradani in onemogli, najbrž iz zaobljube. Tem se pozna, da tujca sovražijo.

Ob bregu so se pod solnčniki iz stisnjene slame utaborili na svojih prestolih brahmani. Leto za letom, od zore do mraka, sede na istem mestu. Sem in tja se dvigne častitljivi gospod, se odziblje na bližnjo sipino v reki, ki je pod sončnikom v senu. S prekritimi nogami se vsede, nekoliko popravi in nato s pogledom v valove Gangesa zamakne. — Nepremično kot Budhov kip. Tamkaj sedi do solnčnega zahoda. Kako se neki prživlja ta dobri mož? Od daril, ki jih prinašajo verniki; ti pa odnašajo razna zdravila za vse svoje bolezni. Brahmani stanejo v skupni hiši v starem delu mesta in se že vnanje ločijo od

dve snovi in nam strežeta po življenju. Ta svinčeva spojina povzroča kolcanje, katerim iščemo vzroka v živilih, češ, da so pokvarjena.

Svoječasno so bile svinčene posode zelo v modi, še dandanes jemljemo vino odvisno kisline s svinčeniimi solmi, s štrami čistimo steklenice. Često so dotočne cevi za pivo svinčene in s svinцем maše raspoke v mlinških kamnih in na ta način pride svinčev v moko. Svinčev so dokazali v vodi, ki je tekla po svinčenihih cevih. Še nedavno so barvali tobak za njuhanje s svinčevim in ga zavijali v svinčev papir.

Seveda so množine svinca v naštetih primerih premašene, da bi povzročile smrt, vendar lahko občutno kvarijo zdravje. Na splošno moramo resno odsvetovati vsakršno uporabo svinčenihih predmetov v gospodinjstvu.

Tudi lepi, svetli bakreni kotli in posode, ki jih vidimo tolikokrat kot okras kuhinje, tudi ti so nevarni zdravju. Vanje ne smemo nikoli dajati kislin — octet, citrona in podobno; slanhi, mastnihi in oljnatihi tekočini. V vseh naštetih primerih se tvorijo zdravju zelo nevarni strupi (n. pr.: zeleni volk), ki povzročajo kolcanje, driske, bruhanje in v večji množini smrt.

Z bakrom oziroma bakreno galico barvajo v tvornicah vloženo sadje in solivje, da dobi lepo zeleno barvo. Če zabodemo železno bučico v tak sadež, se bučica prevleče čez čas z bakrom. Vendar so množine bakra tako majhne, da ne škodujejo zdravju. Motnje se pokažejo šele po prekomernem uživanju take robe — no, pa "motnje" nastopijo kaj rade tudi po nezmernem uživanju nedolžnega krompirja.

Pa če se boste odpovedali kolcačem, vkuhanemu sadju in sploh vsem nevarnim jedem in se zadovoljevali le s kranjsko klobaso, v petkih pa s ribami, vam moramo vzeti tudi pri klobasah in ribah iluzije.

Strup v klobasah, ki nastaja zaradi razkrajanja maščobe in strup pokvarjenih rib sta življenju jako nevarna in sta povzročila že mnogo smrtnih slučajev. Posebno ribe se kaj rade pokvarijo — osobito poletji. Zato je treba velike previdnosti in sumljive ribe raje zavreči, kakor pa da bi si nakopali zastrupljenje. Tudi ostrige, školjke, raki in podobno so nevarne jedi, bodisi, da so pokvarjene ali bolne.

Pogosta so zastrupljenja z gobami. Vzroke je treba iskati v nepoznavanju in zamenjavanju raznih vrst gob, marsikdaj pa tudi v nepremišljeni požrečnosti.

Naštetih smo večino življenju in še bolj zdravju nevarnih strupov v gospodinjstvu, katerim pa se z lahkoto ognemo.

Oglejmo si končno še par nevarnih prijateljev. Svoječasno so bile v prometu (po nekaterih državah še danes) vžgalice z belim fosforjem, ki so povzročile mnogo zastrupljenj in slučajne marsikateremu samomorilcu. Dandanes je ta nevarnost deloma odstranjena, in namesto strupenega belega fosforja uporabljajo popolnoma nedolžni rdeči fosfor.

Celo čistilna sredstva — salmi-jak, deteljna sol (smrtna doza 10 g!), lug, kislina — in končno razkužila sublimat, lizol in podobno so povzročila mnogo nesreč. Znan je posebno lizol, ki je zadnje dejanje marsikatero nesrečne ljubezni...

Na srečo pa sta sodna medicina in keramika tako popolni, da moremo vsa omenjena zastrupljenja točno dokazati in prav zaradi tega jih redko uporabljajo v zločinake svrhe.

M. B.

Družba preložila novi davek na delavce

New York. — Pot do solucije davčnega problema je kapitalistom pokazala White Rock Mineral Springs Co., ki zalaga za pečens newyorške bogatine z mineralno vodo.

Družba je naznanila, da "naši odjemalci ne bodo trpeli davkov na vodo in tudi ne kompanija." Nadalje je pojasnila, da novi davki znašajo okrog \$35.000 na leto ali približno deset odstotkov plače. Solucijo je našla v redukciji plač, kar je najbolj enostavno.

PRIMORSKE NOVICE

Elementarna katastrofa v okolici Pirana

V okolici Pirana je pretekli mesec divjala silna nevihta. Velik naliiv je preplaval Sičjolsko dolino. Hudourniki in potoki so nenadoma naraali in prestopili bregove, tako da je bila v nekaj urah skoraj vsa dolina pod vodo. Vsi osevi so uničeni. Mnogo živine je utonilo. Poplava je podrla tudi v kleti in pritlične prostore kmetakihi hiš ter jih opustošila. Židove nekaterih hiš je vodovje omajalo, tako da so morali ljudje zapustiti svoje domove in se začasno naseliti v sosesčini. Kmetje so si ponekod s težavo rešili lastno življenje. Vendar človeškihi žrtvi ni bilo. Najbolj so bile prizadete Sičjole in okoliške kmetije.

Piranske oblasti so sicer naslednji dan organizirale resilno akcijo. V ogrožene vase so bili odposlani oddelki gasilcev, karabinerjev in delavcev. Ponekod so reševali ljudi, ki so bili izolirani v svojih hišah, drugod so pričeli napeljavati vodo v kanale, da bi čim prej odtekla. Rešilna akcija pa razpolaga s preskromnimi sredstvi, da bi mogla materialno podpreti prizadeto ljudstvo. Ki mu je povodenj uničila tudi velik del živil in drugih življenjskih potrebščin. Gmota škoda, ki jo je poplava povzročila v Sičjolski dolini, še ni ocenjena.

Za ceste in vodo na Krasu

Na svoji zadnji seji je pokrajinski svet v Trstu razpravljaj o nekaterih javnih delih na Krasu in na Pivki. Določil je 120.000 lir za popravo in tlakovanje ceste, ki vodi iz Trsta v Vipavo. Cesta se bo popravila, tlakovala in deloma preuredila v bližini Dostovlja. Tudi divaško cesto bodo popravljali. Zaenkrat bodo tlakovali del ceste med Basovico in Lipico. Za to je določil pokrajinski svet 10.500 lir.

Letos nameravajo restavrira-

ti tudi vodovode v Košani, Slavini in Smihelu nad Postojno. Za popravo košanaškega vodovoda je svet votiral 94.000 lir.

Končno je svet razpravljaj o telefonskih zvezah. Telefonske zveze nameravajo instalirati v Dutovljah, Tomaju, Velikem Reppnu, v Kačji vasi nad Postojno in v Hrenovici. Pričeli bodo najprej z napeljavo žic iz Postojne do Hrenovic in Razdrtega v skupni razdalji nad 13 km. Za to javno delo je svet določil 14.800 lir.

Zrtvi eksplozije

V Kostanjevici na Krasu je 9-letni Boris Kolman našel star naboj. Prišel se je z njim igrati, nenadoma pa mu je v rokah eksploziraj. Deček je bil težko ranjen na trebuh in desnem stegnu. Ostal je v domači o-skrbi.

Povratak političnega emigranta

V Gorici se je prijavil političjskim oblastem Boris Rajer iz Šturij pri Ajdovščini, ki se je vrnil iz inozemstva, kjer baje ni mogel dobiti dela. Rajerja so policijski organi že dolgo zasledovali kot slovenskega iredentista.

Ispred goriškega sodišča

Pred goriškim sodiščem sta bila 24-letni Ivan Doljak iz Ravno in 25-letni Emil Turk iz Stanjela na Krasu obtožena, da sta se branila priti k vojaškemu naboru. Prvi je bil oproščen zaradi pomanjkanja dokazov, drugi pa obsojen na 6 mesecev ječe.

Premestitev sešanskega sodnika

Te dni je bil premeščen v Brešcijo dr. De Luna, dosedaj sodnik v Sežani. Dr. De Luna je doma iz Kalabrije. V Sežani je deloval nad štiri leta. Prej je bil krajevni fašistični tajnik in nekem kalabrijskem mestecu. Ker je bil intrasigenten fašist, se je z lahkoto dokopal do sodnijske karijere, ki jo je pričel baš v Sežani.

Najnevarnejše dnevo delavsko vasi so v davinski "Prosveti." Ali jih štite vsak dan?

Chicago-korenito bankrotirano mesto

Zupan Cermak bo vodil delegacijo v Washington za federalne pomoč. Čikaški bankirji ne daje več nobenega posojila

Chicago. — Čikaško mesto je danes popolnoma bankrotirano. Blagajna je prazna in tudi kredita ni več. Čikaške banke nede-je ni več posoditi. Mesto dolguje okrog dvajset milijonov dolarjev samo učiteljem in učiteljskim javnih sol na zaostalih plačah. Šole so bile zadnji teden zaključene in učiteljsko osebje je v brezupnem stanju; na stotine učitelje naravnost strada. Zadnji potek popoldne je čez 3000 učiteljev in učiteljic oborovalo v Grant parku in zahtevalo takojšnje izplačilo svojih plač. Po shodu je 600 najboljeje-tejših učitelje korakalo do mesta- ne hiše in predložilo županu zahtevo za plače. Zupan Cermak jim je obljubil, da bo zvečer se-ja, na kateri mora biti nekaj zaključeno.

Na večerni seji so bili uradniki mesta, nekateri bankirji in divični voditelji. Po vestranskem pretresanju finančnega vprašanja je bilo jasno, da mesto ne dobi več posojila iz privatnih virov. Melvin A. Traylor, predsednik Prve narodne banke, je rekel, da par milijonov posojila bi se še došlo, a! to je komaj kapljica v morje. Nato so sklenili, da se Chicago obrne na federalno vlado za denarno pomoč. Sam župan bo vodil delegacijo pred kongres a prošnjo, naj dovoli toliko posojila, da učitelji in ostali mestni nameščenici dobe vsaj zaostale plače.

Mesto znižalo podporo brezposelnim

Boston, Mass. — Mestna uprava je odredila znižanje podpore brezposelnim, ker je blagajna domalega iscrpana. Zupan Curley je naznanil, da bo mesto prišloho znižati plače

službencem, ako ne bodo ti pripievali tridnevno meso na mesec v sklad za podpiranje reve-lev. Oskrba brezposelnih v Bostonu stane mesto približno en milijon dolarjev na mesec.

Zaključek šolskega leta udarec za revne otroke

San Francisco, Cal. — Zatvoritev sol v tem mestu ne pomeni počitnic, temveč stradanje za več tisoč otrok.

Solski odbor je namreč rudiil bomo kosilce šolarjem, katerih starši radi brezposelnosti trpe pomanjkanje. Sodljo, da je v San Francisco krog 40.000 družinskih očetov brez dela, in večina teh je odvisna od podpore milošinskih organizacij. To število se bo do prihodnje zime nedvomno podvojilo, kajti brezposelnost stalno narašča.

Socialistični kandidati v Wisconsinu

Milwaukee, Wis. — Socialistična stranka države Wisconsin je imela čez nedeljo svojo konvencijo v Milwaukeeju. Frank B. Metcalf, socialistični okrajni nadzornik, je bil nominiran za governerskega kandidata, Emil Seidel, bivši župan, pa za kandidata za zveznega senatorja. Obe kandidaturi sta bili ponudeni županu Hoanu, ki pa ju je odklonil.

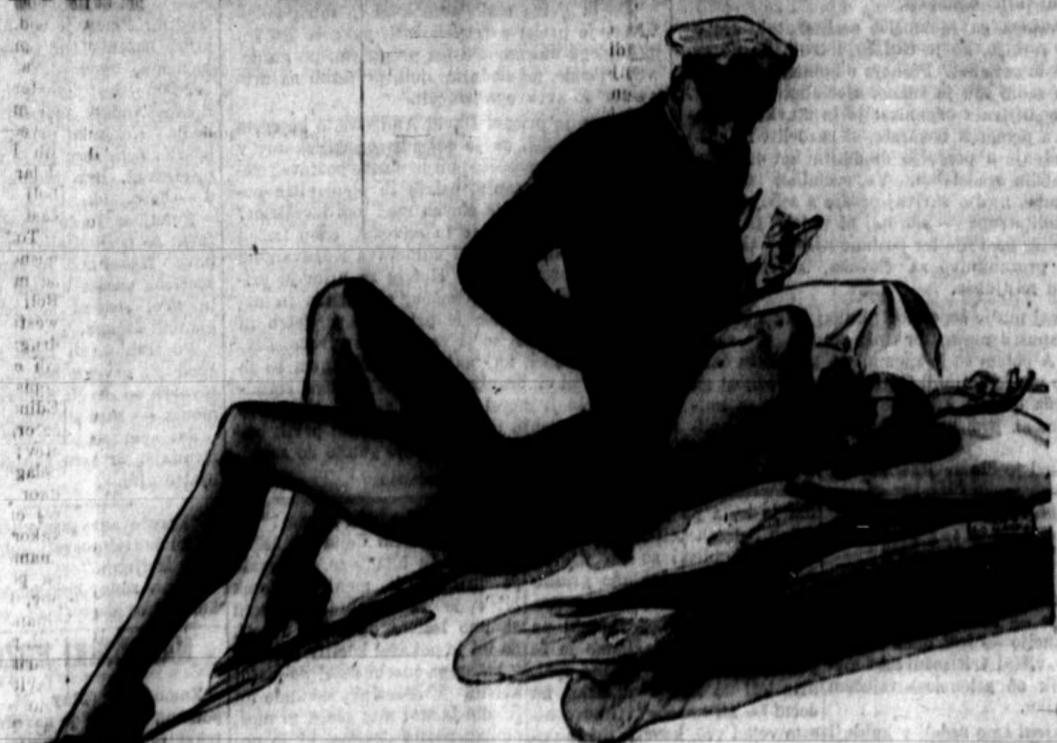
Petdnevnik na tramvajске delavce

Toronto, Ont. — Sporasumno z delavci je mestna cestna železnica v Torontu uvedla splošen petdnevnik. S tem bo ostalo na delu 150 delavcev, ki bi bili drugače odslovljeni, nadaljnjih 250, ki so na ekstra listi, bo pa stalno delalo.

Rapidna rast socialistične stranke

Chicago. — Od 1. januarja do koncem zadnjega tedna je bilo v Ameriki organiziranih 171 novih socialističnih klubov, po-roga glavni urad stranke. Od teh je bilo zadnji teden naznanjenih 22 novih postojank.

Ali vdihavate?

Tobačna industrija je vsa zmedena vsled tega presenetljivega vprašanja

Ali vdihavate? To preprosto vprašanje je nardalo cigaretno industrijo s presenečenjem! "Zakaj se lotovate tega?" so vprašali. "Zakaj ne pustiti stvari kakor so?"

Toda "pustiti stvari kakor so" ni dovolj za Lucky Strike! Predmet vdihavanja je življenjsko važen... kajti vsak kadilec vdihava vodo ali snov. Vsek kadilec in kadilka vdihava del dima, ki ga potegne iz cigarete!

Ali vdihavate? Lucky Strike si drzne dvigniti to življenjsko vprašanje in Lucky Strike slovi čistilni proces odstrani gotovo nečistoče, krste v vsakem tobačnem listu! Luckies so ustvarile ta proces. Edino Luckies ga hinja!

Ali vdihavate? Pomnite — več kot 20.000 zdravnikov je, ko so jim bile Luckies predložene v preizkušnjo, temelječe svoje mnenje na svojo izkušnjo v kaj, ugotovilo, da Luckies manj dražijo grlo kot druge cigarete!

"It's toasted"
Vsega Zdravje
proti draženju — proti kašlju

WARAVNAITE NA LUCKY STRIKE—40 mednarodni stani z najboljšimi jemanji kakeri na svetu in davinski Lucky Strike vsakodni vsak, torek, četrtak in sobota svete: N. B. C. ameriki.

Upton Sinclair:

Sto procentov

Za Prosveto prevel Buri

Copyright by Upton Sinclair.

Petrova naloga je bila kaj lahka. Ne bo se mu treba pretvarjati. Izdaja se lahko za to, kar je resnično postal — štev razmer ter se lahko z upravičenim gnevom znaša nad onimi, ki so ga hoteli prisiliti, da nastopi kot krivica priča napram Jimu Gooberju. Vse drugo se bo pokazalo pozneje. Pridobiti si mora zaupanje delavskih voditeljev in Guffey mu bo sproti sporočilo, česa se mora lotiti.

"Vtaknili vas bomo v eno izmed celic," je rekel detektiv, "in preizkusili na vas zasliševanje — tretje stopnje." Tulite, divjajte ter kričite, kar vam dopuščajo moči, da ne boste ničesar izdali. Končno vas bomo nagnali. Potem vam ne bo treba napraviti ničesar drugega, kot da se potikate po ulicah v bližini jetnišnice. Ako se ne motim, vam bodo že sledili pravi ljudje."

Tako se je pričela ta komedija. Guffey je pograbil Petra za vratnik, ga zavlekel v srednji trakt jetnišnice ter zapri v eno izmed celic. Zgrabil je Petrovo zapestje ter sukalo roko kot bi hotel izpahiti zapestje. Peter je protestiral. Prav dobro se je spominjal bolečin in ni bilo treba niti trohice domišljije. Natančno se je spominjal svojega obnašanja pri zadnji mučitvi in sedaj je delal prav tako. Vzdihoval je in tulil; z vresčnim glasom je ponovno zatrjeval, da je izpovedal resnico ter da ne ve ničesar več in za vse na svetu ga ne bodo pripravili do krivega pričevanja. Pozno do popoldneva je moral ostati v celici. Pozneje se je Guffey vrnil, ga zgrabil za vratnik in zavlekel do vrat jetnišnice. Z breo ga je porinil preko praga.

Peter je bil prost. Kako siljen občutek — prostost. Je li na svetu še kaj lepšega? Od prevelike sreče bi Peter vrisal in jokal. Pa premagal se je, šel zibajoč dalje po cesti, se zrušil na nekem oglu, skril glavo med diani ter čakal. Po preteku kake ure se je njegovega hrta dotaknila roka.

"Tovariš," je spregovoril nežen glasek. Peter je pogledal akoli prste in videl žensko postavu. Zganjen papir mu je zdrknil v roko in glas je nadaljeval "Pridite na označen naslov." Deklica je odšla dalje, Petru pa je od razburjenja utripalo srce. Peter je postal detektiv.

Dvanajsto poglavje

Peter je čakal, da se je zmrščilo; to je ugaľavo njegovi romantični naturi. Veselil se je svoje nečimurnosti, ko se je zavedel določene mu vloge. Previdno se je oziral okoli, ko je stopal dalje po cesti. Morebiti ga kdo opazuje in ker je bil tajni policist, se je vsled tega hotel tudi tajno obnašati.

Vrhutega ga je mučila nesigurnost. Govoril je resnico, ko je Guffeyju trdil, da ne ve, kaj je to socialist. Pozneje v bolnici je poizvedel in sedaj mu je znano. Socialist je človek, ki simpatizira z organizacijo in stavko, ki namerava pomoriti bogataše, si razdeliti njihovo premoženje s pomočjo dinamita kot najučinkovitejšim sredstvom. Vsi socialisti izdelujejo bombe, nosijo skrivaj orožje s seboj, morebiti tudi strupe — kdo naj bi vedel? In sedaj gre Peter med nje ter postane njihov? Bilo je akoro prezanemljivo za človeka, kateremu je ugodje najljubše.

Nekaj mu je šepetalo: "Zakaj pa ne bi ubežal, zapustil mesto ter tako končal vso zadevo?" A potem se je spomnil na plačilo in čast, katero mu je obljubil Guffey. Radovednost ga je gnala dalje. Zbeži še vedno lahko, a najprvo mora preizkusiti življenje tajnega policista.

Dospel je do številke, katera je bila označe-

na na lističu. Bila je mala hišica v najubožnejšem delu mesta. Pozvonil je. Odrpa vnu je deklica, v kateri je takoj spoznal ono, ki ga je popoldne nagovorila na cesti. Ni čakala njegovega pozdrava, vzpodbudno ga je nagovorila: Oh, gospod Gudge! Kako sem vesela, da ste prišli! Potem je tiho pristavila "tovariš" kot bi bil Peter res cenjeni prijatelj. V isti sapi ga je vprašala: "Saj ste tovariš ali ne?"

"Kako to mislite?" je vprašal Peter. "Ste socialist? Boste že postali." Peljala ga je v sobo, primaknila stol in rekla: "Vem, kaj so vam storili in kaj ste vse pretrpeli. Pomosno ste vse prenesli, res čudovito!"

Zaman je Peter iskal besed. Dekletov glas ni zvenel samo obožujoče, temveč tudi nežno, a Peter v vsej dobi svojega življenja ni imel nikdar opraviti s sličnimi občutki. Opazoval je sicer nežnosti nečimurnih in koketnih deklic, a ta ni bila taka. Njen glasek je bil nežen, akoro malo prenežen za tako mlado stvarco. Njene otožne, rjave oči so z materinako skrbjo počivale na Petru kot na otroku, ki je ravnokar utekel preteči nevarnosti.

Zaklicala je: "Sadie, gospod Gudge je prišel!"

V sobo je stopila druga deklica, nekoliko starejša, nekaj večja in prav tako suhljata in blede kakor njena sestra. Bili sta to Jennie in Sadie Todd. Starejša je bila stenotipistinja in je vzdrževala očetli. Obe sta bili zelo razburjeni. Prišli sta Petra izpraševati o njegovih doživljajih in komaj sta govorili nekaj minut, že je starejša tekla k telefonu. Neke važne osebnosti bi morale takoj govoriti s Petrom in so vsled tega prošle, da se jih naj o prihodu takoj obvesti. Došlo se je Sadie zamudila pri telefonu; osebe s katerimi je govorila, so morale tudi same obvestiti druge ljudi in v teku pol ure se je v sobi zbralo precejšnje število raznovrstnih oseb in Peter je moral svoje doživljaje vedno znova pripovedovati.

Kot prvi je prispel ogromen mošak s trdimi ustnicami in tako silnim glasom, da se ga je Peter prestrašil. Ni malo se ni več čudil, ko je izvedel, da je voditelj mestne ravnokarske organizacije. Da, to je bil pravi socialist! Prav take si je predstavljal Peter — togoten, nevaren človek v vlogi Samsona, ki sega po stebrih visoke družbe, katero bo zrušil s prvimi močnejšim sunkom.

"Pa so vam napravili strah, mladenič," je rekel, ko je opazil, kako trepetajoče in boječe odgovarja Peter na stavljena vprašanja. "Meni ga že delajo pet in štirideset let, le pokazati nočem tega."

Da bi Petra malo pozabaval in mu pomiril živce, je pričel pripovedovati, kako so ga kot pobeglega ravnokarja s psi preganjali po gozdovih Floride, ga slednjič ujeli, privezali na drevo ter do krvavega izbičali.

Potem je prispel David Andrews, o katerem je Peter vedel, da je eden izmed advokatov v Gooberjevem procesu; bil je visoke postave; elegantnega ponašanja, ostrih in plemenitih potez. Le kaj išče ta človek med tem izvržkom? Peter je mislil, da je ta advokat eden izmed najprebrisanjših in si namerava s ščevanjem pridobiti premoženje. Kmalu za njim je prispela mlada deklica, nežna, občutljiva in nekoliko skazena. Ko je pristopila k Petru in mu podala roko, so ji vsule solze preko lica. Peter ni vedel, kaj naj stori. Natihem se je vprašal, ni li pravkar izgubila kakega sorodnika in bi ji moral izreči sožalje? Na svoje veliko začudenje je izvedel iz njenih prvih besed, da jo je njegovo trpljenje ganilo do solz.

(Dalje prihodnjak.)

verno pobožje — se drže za vrh in vrisajo v meglo. Jaz sem pa moral bedeti!

Z vsemi močmi sem iskal, kako bi se rešil iz zagate. Eno je bilo pribito; tukaj nisem smel ostati. Mumije okoli mene ne smejo izvedeti, kdo je v njihovi sredini. Moje sladko breme ne sme zaznati, v kakem naročju je ležalo. Moja nedolžnost je bila na diani. Kajti: ves utrujen sem zašel v temi v nepravo ležišče, na hodniku namreč ni bilo nobene svetilke in svetloba blika mi je prepozno razodela pomoto. Toda kdo bo meni, popolnoma tujemu človeku, verjel to? Tukaj v francoški koči, kjer takšne zadeve gotovo mnogo bolj strogo obsojajo, kot pri nas. Prizadevati sem si moral kolikor mogoče hitro zapustiti svojo sladko sosedo, še preden se ona ali katerakoli druga gracija prebudi šepred eno uro; takrat namreč že začnajo vstajati po planinskih kočah.

Polagoma sem privzdignil glavo in se previdno približal z ušesom k njenim ustom. Mehki lasje so se dotaknili mojega potnega čela. Pokojno je dihala — bilo mi je, kakor da ališim melodijo pravljice iz tisoč in ene noči — kot bi bil njen dih poslednji akord simfonije zunaj pojemajočega viharja. S prosto sem dvignil neslišno sladko deklice in izvelkel levo roko izpod glave. Nadomestil sem jo s vzglavnikom, jo dobro pokrtil in balanciral po prstih akoli špalar spelih dam.

Imel sem srečo — rešila je uspeša.

Zunaj na škripajočem stopnišču sem takoj sede zaspal. Ni me zbudil mraz okoli ene po noči, pač pa starejši gospod, ki je prišel iz moške spalnice in kateremu sem zapiral pot na ozkih stopnicah. Posvetil je z žepno svetilko: Pardon monsieur! Vem — vsaj dozdeva se mi — vi ste dotični mladi mož, ki je plačal ležišče šte. 7 — na katerega niste mogli — ker sem ležal jaz na njem. Viteško je bilo od vas, da me niste prebudili — in res ne vem, kako vam naj to povrnem ...

Spodaj v kuhinji je sedel oni gospod pri brečih sveči — v naši sredini. Plačal je ves naš račun kljub našemu (ne preveč energičnemu) ugovoru.

Nismo dosti govorili, ker je njegov vodnik priganjal k odhodu. Ko je šel prišla njegova hčerka dol, nam jo je v naglici predstavil. Bila je ona — šte. 6 — levo.

Zunaj se je že zdanilo. Prvi žarki so poljubljali najvišje vrhove. Kakor kri je zaplapolala svetloba počasi v žilah lednikov in prvi serasci so grmeli po gladkih stenah.

Po treh urah hodila smo dospeli do prvega senika. Moji tovariš so drveli naprej v Chamoni — med civilizacijo.

Jaz sem se pa zaril v seno. Dvanajst ur sem sanjal — sanjal o njej.

"Spoštovana gospodična, ali ne bi hoteli postati solnce mojega življenja." "Prav rada; bom od vas 150 kilometrov daleč."

NAROČNIKI POZORI!

Znamenje (May 31, 1932), pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravčasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče ustavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče ustavljen vsled napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00 in za pol leta pa \$3.00. Člani SNPJ doplačajo \$4.80 za leto, za pol leta \$2.40.

Za mesto Chicago in Cleoro za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za člane \$6.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo \$1.00 na poštnino.

Mladinski List stane za celo leto \$1.20.

Upravništvo "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave., Chicago

KAJENJE JE DANES PO VSEM DRUGAČNO

Nekoč so Angleži iz boljnjih krogov uposljevali profesorje kajenja, ki so jih učili kako se dim vdihava in izpuhavajo kolobarčki dima. Nekoliko let zatem, ko se je navada kajenja, katero so zanesli v Anglijo prvi obiskovalci Amerike, razširila, je vprašanje "ali vdihavate" postalo važno med kadilci tiste dobe, kakor pravijo zgodovinarji tobaka.

Na primer; pisatelj knjige "A History of Smoking" omenja, da se je navada kajenja posebno razširila proti koncu vladanja kraljice Elizabete. Med drugimi pravi: "Dolžnost vsakega moža iz boljnjih krogov je bila da se navadi umečnosti kajenja, in za nečastno se je smatralo tiste, ki niso znali potegniti dima skozi nos; tedaj so bili celo profesorji kajenja, ki so začetnike upeljevali v skrivnost kajenja, in ki se niso zadovoljili poprej, dokler se niso njih učenci navadili izpuhavati kolobarčke dima v zrak."

Dandanes je kajenje seveda popolnoma drugačno, kot takrat. Močan, pekoč tobak, ki se je kadil za časa kraljice Elizabete, ne bi prijal današnjim kadilcem. Izdelovalci Lucky Strike cigaret na primer uposljuje večje kupovalce na vseh večjih svetovnih trgih tobaka, ki izberejo najboljši tobak za vaše Lucky Strike. Nato se gotove nečistoče, ki se naravno nahajajo v vsakem tobaku, odstranijo potom procesa praženja in z uporabo ultra-violetnih žarkov.

Ta slavni čistilni proces je bil uveden po izdelovalcih Lucky Strike, in samo Luckies ga imajo. Tudi najbolj razvijeni kadilci rad prizna, kolike važnosti je, da je dim cigarete čist in — snažen —, da so gotove nečistoče odpravljene še posebno, ker vsak kadilec ali kadilka vdihava del dima, kadar kadil cigareto.

Vsled procesa praženja, katero se uporablja edino pri Lucky Strike's, je danes mogoče, da vsak kadilec Luckies dim diha in kajenje uživa, ne da bi se tega učil pri profesorju, kot so to delali imovitejši Angleži za časa kraljice Elizabete. (Advertisement.)

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA

Izdaja svoje publikacije in še posebno list Prosveta za korist, ter potrebno agitacijo svojih društev in članstva in za propagando svojih idej. Nikakor pa ne za propagando drugih podpornih organizacij. Vsaka organizacija ima običajno svoje glasilo. Torej agitatorični dopisi in naznanila drugih podpornih organizacij in njih društev naj se ne pošiljajo listu Prosveta.

SMESNICE

Na kolodvoru

Vlak se ustavi. Mož v popotni čepici pomoli glavo z vagona in zaklic postajenačelniku: — Hej, čujte, ali mi morete povedati, na kateri postaji smo zdaj?

— Lahko vam povem — odgovori postajenačelnik in mu obrne hrbet.

Enostaven razlog

Sódnik: "Kaj pa vas je napotilo, da ste iz izložbe ukradli zlato uro?"

Obtoženec: "Čisto enostavno. V izložbi je bil obesen lepak z napisom "Ne opustite redke prilike!" No, in jaz je nisem opustil."

Na shodu

Kandidat: "Prosim vas, cenjeni poslušalci, vsaj malo bolj mirni bodite. Pri tem nemiru ne morem razumeti niti lastne besede!"

Glas iz publike: "Kar zadovoljni bodite, itak ne zgubite mnogo!"

Slabo stanje in oslabei živci

Ljudje, ki imajo ostalebo nastanovitno slabo, se morajo mirno spati, shude se v. In to se utrjuje in vzamiruje, bodo našli v Nuga-Tone zelo presenetljivo pomoč. To zdravilo ublaži in ojača živce, stimulira organe in delovanje ter prisilja mirno počitno spalnico. Nisakar se ne more primerjati Nuga-Tone za čiščenje telesa, holsani gredih, nečistoti in eno vam prinese sprostito. Ustvari dovolj zdravje radeke krvi, vam da boljši spet, pomaga prebavi, odpravi pit.

Starjši ljudje, ali oni ki se potujejo starim in brezmočnim, bodo vsled presenečeni koliko mlajši, močnejši in energičnejši bodo po vživljanju Nuga-Tone nekaj dni. Nuga-Tone se prodaja pri vseh trgovih v zdravili. Ako vaš trgovec tega nimajo v zalogi, recite mu, naj stopa naroči za vas od njegovga predkupovalca. —(Adv.)

NAROČITE SI DNEVNIK LIST PROSVETA

Po sklepu 9. redne konvencije se sedaj lahko naroči na list Prosveta in priloženo eden, dva ali tri člane iz ene družine in iz enega naslova k eni naročnini. List Prosveta stane za vse člane, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Ker pa člane že plačajo pri ašementu \$1.20 za tednik, se jim to priložje k naročnini. Mi priložimo enega, dva ali tri člane iz ene družine k eni naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člane S. N. P. J. List Prosveta je vaš lastnina in gotovo je skore v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Torej sedaj imate priliko, da se tudi vi naročite na dnevnik Prosveta. Cena listu Prosveta je:

Table with 2 columns: Subscription type and price. Includes rates for Canada, Chicago, and Cleveland.

Ispolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaš lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli prof od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bodo moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne store, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveta vsoto \$.....

Form with fields for Name, Address, City, State, and other subscription details.

TELEFON ROCKWELL 4904

TISKARNA S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila na veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČI V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, nujako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA UST MENA POJASNILA

A. Kopinšek:

Skupno ležišče

Zgodilo se je lani. Nekje — na meji med Švico in Francijo — leži mala alpaka koča v višini tritisočdvesto metrov tik ob zelenolesketajočem se ledniku.

Utrujen amo sedel v kuhinji — vdihaval različne vonje po čaju in konzervah. Greli smo se skromno in mislili na spanec. Poleg nas vodniška miza. Kmetški fantje iz Wallisa, s romanško izklesanimi lobanjami, temne vprašajoče oči s nepozabnimi profili. Okol nas so posedali turisti iz vseh dežel. Pogovor se je sukaj okoli ledenih sten, bivakov, ledniških razpok, govorili so o megli in novih variantah. Mi smo le na pol prisluškovali — presrtrujeni smo bili, da bi nas zanimalo še kaj drugega kakor spanje. Dvanajst ur namreč smo bili na poti večina nad štiritisoč m visoko, skoro ves čas v prokleti megli.

Koča je bila prenapolnjena. Moji tovariš so si zagotovili za prenočišče — klop. Edini jaz sem bil srečni lastnik že vnaprej plačane pobotnice za posteljo številka 7 v moškem ležišču na podstrešju.

Počasi je prilezla noč iz doline kakor predpotopna žival. Te-

ma je lezla po grebenih in kupolah ledenih velikov. Svetli, raztrgani bliski so osvetljevali sekunde dolgo razklane granitne skale pred kočo.

Brez luči sem se kotil na skupno ležišče. Kako me je že poučila oskrbnica? Moška spalnica leži na levi — damska na desni — ali narobe? Gotovo nisem vedel več, končno mi je postalo vse eno. Ampak v življenju so dame vedno in povsod na desni strani! Odprl sem počasi leva vrata — in vstopil v neznan in zatohel prostor. Stal sem kot mesečnik — v egiptovski temi.

Previdno sem otipaval po ležiščih in dognal: vse zasedeno! Kakor mumije so ležali ljudje zaviti na ležišču. Pri sedmi žimnici sem potisnil čevlje pod ležišče in se zleknil nanj.

Navdal me je nepopisen občutek miru in sreče kljub nevihti, ki je vihrala zunaj. Zunaj je grmelo, toča je bila po leseni strehi, obiti s bakreno pločvino, dober meter nad spedi. Divji vihar je pretresal kočo do temeljev.

Kljub neurju sem zadremal. Tedajci pa se je oglašal moj sosed; z boječim, šepetajočim glasom: "Ali spite?" — "Začasno napol" — odvrnil šepetaje. Nato žimnica šte. 6. v joku: "Oh, to vreme — tako se bojim ne-

vihte! — ali smem k vam?" — "Prosim!" sem dejal — že iz ljubezni do bližnjega. In sosed je prilezel k meni. — Rezek blisk je za trenutek povetil skupno ležišče. Vendar dovolj, da mi je pokazal kočljiv položaj, v katerega nisem zašel po lastni krivdi. V desetinki sekunde mi je bilo jasno: moj sosed ni mož, ampak nežna deklica, ki je poleg vsega očarljivo lepa. Brez dvoma: ležal sem v damski spalnici — v sredi med samimi nežnimi bitji. Zjasnilo se mi je popolnoma — na desno bi bil moral iti, tam ležijo možje.

K sreč je tako grmelo, da ni bilo mogoče govoriti. Moja "sosedica" je položila svojo dečjo glavico v moje naročje popolnoma zaupno, nič hudega sluteča. Priznati moram: kljub mrazu, ki ga je veter podil akoli špranje, kljub samo eni odeji in kljub tritisočdvesto metrom mi je postalo vroče, strašno vroče. Ležal sem čisto pri miru.

Še nikoli v življenju nisem bil tako utrujen, nikoli ne bi spal tako neskončno dolgo, kakor tisto noč po hudi turi. Toda v tem kočljivem položaju sploh ni bilo misliti na spanec. Zavidal sem svoje tovariše spodaj na treh klopih. Srečniki! Spijo smrče, sanjajo mogoče baš o ledniških razpokah, sekajo stopinje v strmo in ledeno se-